

Методичні рекомендації і поради для здачі ДПА з української мови

Відповідно до нормативних документів Міністерства освіти і науки України державну підсумкову атестацію з української мови студенти II курсу будуть складати у формі переказу.

Письмовий переказ первинного тексту, крім орфографічних і пунктуаційних навичок, вимагає від студентів мовленнєвих умінь. До комплексних умінь, пов'язаних з переказом, належать такі:

- слухати і розуміти текст, усвідомлюючи тему та основну думку, логіку викладу, провідний тип мовлення (розповідь, опис, роздум), стиль мовлення, особливості авторського стилю;
- запам'ятовувати конкретні факти, послідовність викладу матеріалу;
- усвідомлювати взаємозумовленість мікротем, індивідуальний стиль автора (у тому випадку, якщо пропонується текст публіцистичного чи художнього стилю);
- відтворювати почуте в переказі з урахуванням виду переказу (докладний, стислий, вибірковий) та особливостей типу і стилю мовлення;
- оформлювати переказ у вигляді автономного висловлення (наявність початку і кінцівки в тексті);
- удосконалювати переказ відповідно до завдання первинного тексту, теми, основної думки, типу і стилю мовлення.

Після першого прослуховування студенти можуть записати на чернетці слова і словосполучення, які видалися особливо виразними, яскравими.

Підготовку до ДПА з української мови слід здійснювати за збірниками переказів, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

Як написати контрольний докладний переказ ?

1. Уважно прослухайте текст для докладного переказу.
2. За потреби запишіть на чернетці ключові слова і словосполучення, конкретні найменування (прізвища, географічні назви, дати, цифри, тощо).
3. Визначте стиль, тип, жанр мовлення, тему та основну думку тексту.
4. Під час повторного прослуховування тексту зробіть записи на чернетці у вигляді окремих слів і словосполучень, потрібних для розкриття основної думки, зв'язку частин тексту тощо.
5. Поміркуйте над змістом і послідовністю викладу матеріалу переказу.
6. На чернетці напишіть докладний переказ тексту, підпорядковуючись композиції, мовних і стильових особливостей, авторського задуму (роботу можна записувати як у повному, так і в скороченому варіанті).
7. Відредагуйте написане для поліпшення мовного оформлення своєї роботи, подбайте про точність висловлення думок, розстановки розділових знаків тощо.
8. Перепишіть роботу начисто охайно, без виправлень, відповідно до норм української літературної мови.
9. Здійсніть перевірку написаного в чистовому варіанті.

Бажаємо успіхів!

Критерії оцінювання студентських робіт

За переказ, як це і визначено чинною програмою з української мови, ставлять одну оцінку, яка є середнім арифметичним двох балів — за зміст і мовне оформлення (грамотність).

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Орфографія і пунктуація	Лексична, граматична і стилістична
Початковий (бали цього рівня одержують студенти, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв)	1	Студенти: <i>будують</i> лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна	15-16 і більше	9-10
	2	<i>будують</i> лише окремі фрагменти висловлювання; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна	13-14	
	3	за обсягом робота становить менше половини від норми; висловлювання не є завершеним текстом, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика й граматична будова збіднені	11-12	
Середній (балів цього рівня заслуговують студенти, які будують текст. Критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі)	4	усне чи письмове висловлювання за обсягом становить дещо більше половини від норми й характеризується вже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників (до семи), наприклад: характеризується неповнотою й поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий (у разі переказу — не використано авторську лексику).	9-10	7-8
	5	за обсягом робота має відповідати нормі, у цілому є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за деякими показниками (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, основна думка не визначена, бракує єдності стилю та ін.	7-8	
	6	за обсягом висловлювання сягає норми, його тема розкрита, виклад загалом зв'язний, але робота має недоліки за кількома показниками	5-6	

		(до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо		
Достатній (балів цього рівня заслуговують студенти, які досить вправно будують текст за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускаються недоліків)	7	Студенти: <i>самостійно створюють</i> достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (у разі переказу — з урахуванням виду переказу); <i>удало добирають</i> лексичні засоби (у разі переказу — використовують авторські засоби виразності, образності мовлення), але в роботі є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо;	4	5-6
	8	<i>самостійно будують</i> достатньо повне (у разі переказу — з урахуванням виду переказу), осмислене, самостійно і в цілому вдало написане висловлювання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох);	3	
	9	<i>самостійно будують</i> послідовний, повний, логічно викладений текст (у разі переказу — з урахуванням виду переказу); <i>розкривають</i> тему, <i>висловлюють</i> основну думку (у разі переказу — авторську позицію); <i>удало добирають</i> лексичні засоби (у разі переказу — використовують авторські засоби виразності, образності мовлення); однак припускаються окремих недоліків за кількома показниками (до двох): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації.	1+1 (негруба)	
Високий (балів цього рівня заслуговують студенти, які вправно за змістом і формою будують текст; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет,	10	Студенти: <i>самостійно будують</i> послідовний, повний (у разі переказу — з урахуванням виду переказу) текст, <i>ураховують</i> комунікативне завдання, <i>висловлюють</i> власну думку, певним чином <i>аргументують</i> різні погляди на проблему (у разі переказу — зіставляють свою позицію з авторською); робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності й виразності тексту; але за одним із критеріїв допущено недолік;	1	3
	11	<i>самостійно будують</i> послідовний, повний (у разі переказу — з урахуванням виду переказу) текст, <i>ураховують</i> комунікативне	1 (негруба)	2

оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання)		завдання; <i>висловлюють</i> власну думку, <i>зіставляють</i> її з думками своїх однокласників (у разі переказу — урахують авторську позицію), <i>пов'язують</i> обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, <i>добирають</i> переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; робота в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю;		
	12	<i>самостійно створюють</i> яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; <i>аналізують</i> різні погляди на той самий предмет, <i>добирають</i> переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, <i>усвідомлюють</i> можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.	-	1